

Ledenbericht

4e jaargang, no. 2 - juni 2019

Den Haag-Haaglanden
HVMANISTISCH
VERBOND

Van de redactie

In dit Ledenbericht wordt naast de agenda en het programma-aanbod voor de komende maanden aandacht besteed aan een aantal uiteenlopende onderwerpen. Op het eerste gezicht hebben deze niets gemeen met elkaar, zij het dat ze alle actuele thema's zijn.

We gaan qua cursussen nog een keer terug naar de interessante periode rond de eeuwwisseling van 1900. Vorig jaar hebben we via Paideia aandacht besteed aan nieuwe stromingen rond die periode met het accent

op Art Nouveau. Dit jaar richten we ons op muziek en gaan we verder in op de verschillende denkrichtingen die zich rond die tijd ontwikkelden. De verschillende stromingen zijn ook terug te vinden in gebouwen in Den Haag, zoals die van esoterische organisaties en de vrijmetselaars.

Op 6 juni vond een ledenbijeenkomst plaats waarin de door een aantal leden gepresenteerde notitie *Afdeling in beweging visie en handreiking aan HV Haaglanden, naar 2020*

besproken werd. Een verslag van de bijeenkomst vindt u in dit Ledenbericht. De notitie is enige tijd geleden aan alle leden per e-mail verstuurd en de pdf is op de website gepubliceerd.

Het bestuur stelt betrokkenheid en inbreng door leden zeer op prijs. Mocht u suggesties hebben voor het programma of waar accenten gelegd moeten worden, dan horen we dat graag. Ook als u zich actief wil inzetten bent u van harte welkom.

Spinoza in de schijnwerpers

Drieënhalve eeuw na zijn dood lijkt Spinoza op het hoogtepunt van zijn populariteit. In het voorjaar verscheen *Spinoza en de vreugde van het inzicht* door Kees Schuyt, een jaar daarvoor *Spinoza – Vijf wegen naar de vrijheid* van Maarten van Buuren.

Spinoza lezen is niet altijd gemakkelijk. In zijn boek doet Kees Schuyt verslag van zijn persoonlijke, vijftwintig jaar durende zoektocht om de vaak moeilijke thema's van Spinoza te doorgronden. Hij brengt daarbij een prachtig beeld van Spinoza naar voren als een consequent filosoof van de vrijheid. Tevens houdt hij een pleidooi om via Spinoza's filosofie meer te begrijpen van de wereld en van het eigen leven.

Kees Schuyt is socioloog en jurist, en HV-lid. Hij was tot zijn emeritaat in 2007 werkzaam als hoogleraar in de sociologie. Daarnaast schreef hij columns in de Volkskrant en was lid van de WRR. Sinds 2005 is hij lid van de Raad van State.

In *Spinoza, filosoof van de vrijheid* neemt Maarten van Buuren ons mee in de moeilijk te doorgronden filosofie van Spinoza. Hij toont de vijf pijlers waarop Spinoza's denken berust: streven naar zelfbeschikking, ontplooiing van macht, volgen van de intuïtie, samenwerking met anderen en vooral streven naar vrijheid. Spinoza wordt daarbij geplaatst tussen filosofen die grote invloed hadden op zijn denken, zoals



Descartes, Hobbes en Hugo de Groot. Hij laat zien wat de kern is van Spinoza's ethiek: bevrijding van bevoogding en het streven om in overeenstemming te leven met de wereld en met zichzelf. Alleen dan kan de mens gelukkig worden.

Maarten van Buuren is hoogleraar Franse literatuur aan de Universiteit Utrecht en vertaler. In 2008 verscheen zijn bestseller *Kikker gaat fietsen!*, een verslag van zijn worsteling met depressies. Samen met Joep Dohmen schreef hij twee boeken, *De prijs van de vrijheid* en *Van oude en nieuwe deugden*.

Agenda 2019

Zaterdag 14 september

Paideia Studiedag - Muzikale omwenteling rond 1900

10.30-15.00 uur - Amadeus,
Traviatastraat 25

Dinsdag 17 september

Prinsjesdagviering

10.30-11.15 uur - Grote Kerk

Zondag 22 september

Peace in the Park

12.00-17.00 uur - Paleistuin

Zaterdag 5, 12 en 19 oktober

Cursus Het nieuwe denken rond 1900

10.00-15.30 uur - Diverse locaties:

Het Klokhuis, Celebesstraat 4

COMM – Museum voor Communicatie,
Zeestraat 82

Migratie Museum, Hoe Zand 42.

Paideia

Studiedag Muzikale omwenteling rond 1900

Zaterdag 14 september

Amadeus, Traviatastraat 25, Den Haag - Frits van Evertzaal

Programma

10.30 - 15.30 inclusief lunch
Inhoudelijke organisatie door Jos de Wit.

Aanmelden tot 7 september via

info@humanistischverbondenhaag.nl

Eigen bijdrage: € 35,- leden / € 45,- niet-leden; inclusief lunch.

Het betreffende bedrag kan overgemaakt worden op banknummer NL97 TRIO 019 8435 363 t.n.v. HV Den Haag o.v.v. Paideia Studiedag 14 sept. 2019.

Paideia

"Het mooiste wat we kunnen meemaken, is het raadselachtige. Daar komt alle ware kunst en wetenschap uit voort", Albert Einstein

Paideia staat vanaf de oude Griekse cultuur voor een dialogische manier van denken, die deel uitmaakt van de opvoeding tot volledig mens. Paideia later voor een alomvattend mensbeeld met de mens als de maat van alle dingen.

Via Paideia willen we de humanistische filosofie verbinden met interessante thema's in de geschiedenis, beeldende kunst, architectuur, literatuur, film, muziek en natuur. Kennismaken met verschillende onderwerpen is kennismaken met hun rijkdom en verscheidenheid. We kunnen zo ons

bewustzijn vergroten, en tot een vollediger mens komen.

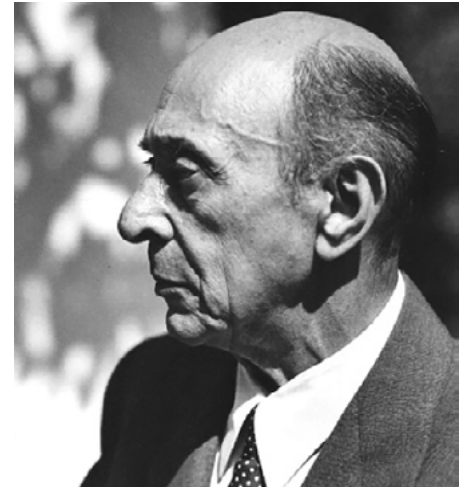
Omwenteling in de muziek

Net zoals de kunst en de architectuur door de Art Nouveau rond 1900 een grote omwenteling doormaakte, gebeurde dat ook in de muziek door het ontstaan van de atonale muziekrichting in de composities van Arnold Schönberg en later Alban Berg. Het ontstaan van de atonaliteit betekende een rebellie tegen de gevestigde muzikale orde en het ontwikkelen van een muzikale tegenbeweging.

Mahler wordt gezien als componist die de late romantiek verbonden heeft met de moderne periode van de klassieke muziek die met name in de Tweede Weense School gestalte kreeg.

De Tweede Weense School is in de muziekgeschiedenis de groep componisten rond Arnold Schönberg en zijn studenten Alban Berg en Anton Webern. In deze benaming wordt teruggegrepen op de componisten van de Eerste Weense School, die uit Mozart, Haydn en Beethoven bestond, maar anders dan de Tweede Weense School geen echte school vormde.

Berg en Webern volgden vanaf 1904 lessen bij Schönberg. De twaalftoonstechniek, die de werken van de componisten van de Tweede Weense School karakteriseert, werd pas vanaf de jaren twintig ontwikkeld. In de jaren dertig viel de Tweede Weense School uiteen door de emigratie van Schönberg



Arnold Schönberg

onder invloed van de machtsgreep van de nazi's in 1933, en door de dood van Berg in 1935.

De Duitse sociaal-filosoof Adorno verwierf vooral bekendheid door zijn theorieën over de autoritaire persoonlijkheid en de cultuurindustrie. Mensen zouden zich, volgens de eerste theorie, gemakkelijk invoegen in gezagsstructuren wanneer ze behept waren met een autoritaire persoonlijkheidsstructuur. Door het verspreiden van de populaire muziek, zo luidde de tweede theorie, zou de cultuurindustrie het publiek omvormen tot een dociele, onkritische massa.

Jos de Wit is historicus, filosoof en HVO-docent. Voor het HV organiseert hij cursussen.

Wim Markus is musicoloog en fluitist. Hij was jarenlang gewaardeerd docent op het Amsterdams Conservatorium in Mahler en Adorno.

Emanuel Overbeeke schrijft sinds 1991 boeken over klassieke muziek en is programmamaker bij Concertzender.

Verslag Ledenraadpleging van 6 juni

Door Ludolf van Hasselt, voorzitter HV Den Haag-Haaglanden

Naar aanleiding van een verzoek van de Algemene Ledenvergadering in januari van dit jaar hebben we een bijeenkomst georganiseerd om samen met de leden eens rustig te kunnen spreken over de koers en richting van het HV Haaglanden. De bijeenkomst was zorgvuldig voorbereid door een werkgroep onder leiding van Marjo Hess die een aanzet hebben gegeven voor de discussie in de vorm van een stuk getiteld 'Afdeling in Beweging'. U heeft dat stuk allemaal ontvangen. Het werd een goede discussie. In 2 groe-

pen werden veel aspecten van modern Humanisme besproken en nagedacht over de programmering van de Afdeling. Het Bestuur zal nu samen met de Werkgroep de uitkomsten nog eens zorgvuldig doornemen om te kijken hoe we verder gaan. U zult daar vanzelfsprekend meer van horen. Veel dank aan de leden van de Werkgroep: Marjo, Hanne, Marco, Helen, Hella en Wim, maar ook aan de leden die gekomen zijn om mee te praten. Twee van hen hebben er een bijdrage over geschreven.

Mariël van der Horst:

Op de vraag van Ludolf, onze voorzitter, om als redelijk nieuw lid iets over de ledenbijeenkomst van afgelopen donderdag, 6 juni, te schrijven ga ik graag in. Zoals in het stukje 'Afdeling in beweging' stond beschreven kreeg elk lid de gelegenheid zich uit te spreken.

Een vraag was waarom ben je lid van het HV geworden en wat vind je er. Lid ben ik geworden omdat ik werd ik opgebeld met het verzoek lid te worden n.a.v. het bijwonen van de Socrates lezing. De Socrates lezingen vind ik een goede zaak net zoals de vaak interessante televisie uitzendingen van

Cursus

Het nieuwe denken rond 1900

Zaterdag 5, 12 en 19 oktober

10.00-15.30 uur

Locaties:

- Het Klokhuis, Celebesstraat 4
- COMM – Museum voor Communicatie, Zeestraat 82
- Migratie Museum, Hoge Zand 42.

Inhoudelijke organisatie door Jos de Wit.

Deelname aan de cursus is als volgt mogelijk:

- 1 cursusdag
€ 35,- leden/€ 45,- niet-leden
- 2 cursusdagen
€ 60,- leden/€ 70,- niet-leden
- 3 cursusdagen
€ 85,- leden/€ 95,- niet-leden.

De bedragen zijn inclusief lunch en rondleidingen. Maximum aantal deelnemers per cursusdag: 15.

Aanmelden tot 21 september via

info@humanistischverbondenhaag.nl

Het betreffende bedrag kan overgemaakt worden op banknummer NL97 TRIO 019 8435 363 t.n.v. HV Den Haag o.v.v. Cursus *Het nieuwe denken 2019* en de cursusdatum/data.

De 19e eeuw is een eeuw van grote maatschappelijke veranderingen. Mede door de Industriële Revolutie groeide en verstedelijkte de bevolking in een snel tempo. Nieuwe wetenschappelijke en technologische ontdekkingen droegen bij aan nog meer economische groei en versnelling van

het leven. Het gevolg hiervan was dat traditionele verbanden en waarden onder druk en ter discussie kwamen te staan. Mede door de aanvallen van de verlichtingsfilosofen verloor het Christendom in een hoog tempo de aansluiting met de tijd en de veranderingen en kon dus geen zingevingskader meer bieden voor de existentiële vragen van de mensheid. Daarom ontstonden er in de loop van de 19e eeuw nieuwe wegen om die zin wel te ervaren: alternatieve levensbeschouwingen.



Human. Er was dus niet veel nodig om me te overtuigen lid te worden. Wat ik er vind is het gevarieerde aanbod van cursussen, lezingen en bijeenkomsten. Dat is voor mij voldoende reden om lid te blijven.

De bijeenkomst heeft me wel aan het denken gezet. Zodra ik lid was zocht ik op wat humanisme nu precies inhoud en dat heb ik weer gedaan. In Wikipedia staat onder humanisme als levensbeschouwing, dat de moderne vorm van humanisme de mens centraal stelt en uitgaat van de waarde van de mens. Ik stel liever de menselijkheid centraal. Humanisme betekent voor mij: niet in hokjes denken en voor alles en iedereen gelijkwaardigheid en respect.

Voor de korte tijd dat ik actief (in februari jl. naar de lezing over populisme) lid ben vind ik dat het HV goed bezig is, ga zo door!

Joop Molenaar:

Goede, verlichte denkbeelden kunnen wij overvloedig opdiepen uit boeken, tijdschriften, kranten en televisie. Bevorderlijk voor de Bildung, maar het reikt dikwijls niet verder dan 'n een-op-een-aan-gelegenheid.

Je geest scherpen binnen een groep gelijkgestemden (beslist niet alle neuzen dezelfde kant op) verrijkt mijn inziens veel meer en bevordert de groei op plezierige wijze.

Er zijn daarbij drie stromingen te onderscheiden:

- *Seculiere en rationele levensbeschouwingen*, zoals De Dageraad, een deel van de Vrijmetselarij en het vroege humanisme. Deze stroming kwam rechtstreeks voort uit de Radicale Verlichting.
- *Nieuwe esoterische bewegingen*, zoals theosofie, antroposofie, Rozenkruisers en het zogenaamde spiritisme. Deze stroming kwam deels voort uit restanten van het Christendom, uit contacten met oosterse religies als gevolg van kolonialisme en imperialisme, maar ook uit nieuwe wetenschappelijke ontdekkingen zoals de elektriciteit.
- *Zogenaamde pseudoreligies* zoals het marxisme en socialisme, vitalisme, sociaal-darwinisme en racisme. Deze kwamen deels voort uit nieuwe en vaak vertekende wetenschappelijke ontdekkingen en inzichten, maar werd vermengd met irrationele heilsverwachtingen.

In de cursus 'alternatieve levensbeschouwingen rond 1900' wordt in drie bijeenkomsten ingegaan op deze drie hoofdstromingen en hun consequenties voor de moderne tijd. Het is de bedoeling dat de bijeenkomsten plaatsvinden op een Haagse locatie die verband houdt met de stroming, bijvoorbeeld een gebouw van de Vrijmetselaars aan de Prinsessegracht of de Javastraat, Diligentia, Pulchri Studio, De Vrije School, Hotel des Indes of de voormalige tempel van de filosofen in de De Ruijterstraat.

De bijeenkomsten bestaan uit inleidingen, een discussie over de relevantie van de stroming voor de hedendaagse samenleving en een bezichtiging van het gebouw waar de cursus plaatsvindt of een relevant gebouw in de omgeving. De gebouwen hebben alle een relatie met de nieuwe denkstromingen.

Vandaar mijn beslissing toe te treden tot het HV. Ruim baan dus voor de geest van diversiteit. Nooit weg binnen een maatschappij die hard op weg is van de weg te geraken."

'Overigens dient het zand gewist te worden om de glanzende bron weer zichtbaar te maken; een ervaring van het Humanistische gedachtegoed – gebeiteld en goed. Een bron om ons te laven en energiek speldenprikjes uit te delen om de pijnlijke plekken in de maatschappij – ongelijkheid en milieu – te markeren, te slechten en door druppelsgewijs handelen uit te bannen.

Eenzaam

Eenzaamheid is een actueel thema. Volgens onderzoek blijkt dat meer dan een miljoen Nederlanders zich sterk eenzaam voelt. Bestrijding van eenzaamheid, met name onder ouderen, ziet minister Hugo de Jonge, Volksgezondheid, Welzijn en Sport, als een belangrijke taak. Zijn vorig jaar gelanceerde actieprogramma, *Eén tegen Eenzaamheid*, moet zorgen voor een 'trendbreuk'.



Gemeenten, hulporganisaties, supermarkten, musea, apothekers: iedereen met plannen om eenzaamheid onder ouderen te doorbreken is welkom om 'coalities' te smeden en activiteiten op te zetten. Het kabinet trekt voor het actieprogramma tot en met 2021 34 miljoen euro uit.

Dit jaar wordt van 1 tot 8 oktober Een week tegen de Eenzaamheid gehouden met als slogan: Dé eenzaamheid oplossen kan niemand, maar iemands eenzaamheid doorbreken kunnen we allemaal. Samen zijn we één tegen eenzaamheid.

Iedereen voelt zich wel eens eenzaam. Iemand met weinig contacten hoeft niet per se eenzaam te zijn. Terwijl iemand die veel mensen om zich heen heeft, zich toch eenzaam kan voelen. Houdt dat gevoel erg lang aan, dan kan het leiden tot piekeren, stress, slecht slapen en depressie.

Chronische eenzaamheid komt ook onder tieners en adolescenten geregeld voor. Tweede Kamerleden Rens Raemakers (D66)

en Attje Kuiken (PvdA) hebben er daarom bij minister De Jonge via een motie op aangedrongen het eenzaamheidsprogramma ook te richten op jongeren. Dat heeft De Jonge toegezegd, al blijft hij zich primair op de vele eenzame 75-plussers richten.

Om eenzaamheid tegen te gaan is de Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid in het leven geroepen. Humanitas en Human zijn lid, als ook Omroep Max, de Jumbo en de Spar. Het is de vraag of de oplossing bij de instituties ligt. Misschien meer zorg voor elkaar en goed menselijk contact zou al een bijdrage kunnen leveren.

Het Luisterend Oor, humanistische begeleiding door vrijwilligers, een van de activiteiten van HV Den Haag-Haaglanden helpt ook mensen die zich eenzaam voelen. Hier toe kan contact opgenomen met Miriam ter Luun, telefoon 06-81937263, e-mail hbv@humanistischverbondenhaag.nl. Meer informatie vind u op de website www.humanistischverbondenhaag.nl.

Filosoof Hannah Arendt tenslotte bestemde het vruchtbare alleen-zijn als 'solitude', te onderscheiden van het ongewenste gemis van contact dat ze als 'loneliness' bestemde.

Stop intimidatie bij abortusklinieken

Het HV voert landelijk actie tegen intimidatie bij abortusklinieken. Vrouwen bij abortusklinieken worden steeds vaker lastiggevallen door anti-abortusdemonstranten. Ze worden geïntimideerd, agressief benaderd en misleid. Dit moet stoppen.

Iedereen heeft het recht om te demonstreren, maar vrouwen moeten veilig en ongestoord de kliniek kunnen bezoeken. Bufferzones zijn een oplossing. Anti-abortusdemonstranten worden daarmee op afstand gehouden zodat vrouwen ongehinderd naar binnen kunnen. Onder meer in Engeland, Australië en Canada hebben bufferzones hun kracht al bewezen. Waarom in Nederland nog langer wachten?

Via de landelijke website www.humanistischverbond.nl kan een petitie getekend worden.

De petitie wordt overhandigd aan alle gemeenten met een abortuskliniek. Zij zijn verantwoordelijk voor de klinieken en de veiligheid van de burger. Gemeenten mogen niet langer de ogen te sluiten voor dit groeiende probleem en moeten tot een oplossing komen. Bufferzones zijn een oplossing.

Het Humanistisch Verbond staat voor een samenleving waarin je vrij bent om te kiezen wie je lief wilt hebben, hoe je wilt leven en hoe je wilt sterven. Wanneer de vrijheid om te kiezen in het geding is, komen we in actie. Zo ook bij abortus.



Yeats

William Butler Yeats was een Ierse dichter en een van de belangrijkste figuren uit de 20e-eeuwse literatuur. Hij was dichter en toneelschrijver, zijn werk heeft het erfgoed en de politiek van Ierland sterk beïnvloed.

Hij studeert kunstgeschiedenis in Londen en besluit zijn leven aan de literatuur te wijden. Voor zijn toneel en poëzie put hij uit de Keltische erfenis. Later verliest hij zich in astrologie en theosofie.

Zijn verzen munten uit door muzikaliteit en spankracht. In 1923 krijgt hij de Nobelprijs. Hij sterft in 1939 in het Zuid-Franse Cap Martin, maar zijn lichaam rust bij Sligo, Ierland.

William Butler Yeats, geschilderd door zijn vader John Butler Yeats

Colofon

Bestuur

Ludolf van Hasselt (voorzitter)
Inge Camfferman (secretaris)
Kees Overmeer (penningmeester)
Marjan Duijm (lid)
Heleen Jonker (lid)
Jan Kammeyer (lid)
Luc Meuwese (lid)

Secretariaat

Judith Mos

Adres: Traviatastraat 25

2555 VG Den Haag

Telefoon: 06 - 573 70 445.

E-mail: info@humanistischverbondenhaag.nl

Website: www.humanistischverbondenhaag.nl

Redactie Ledenbericht

Inge Camfferman

Het Humanistisch Verbond, afdeling Den Haag-Haaglanden is een afdeling van het landelijk Humanistisch Verbond en werkt vanuit de statuten en het huishoudelijk reglement van het Humanistisch Verbond.

Vormgeving en druk

Pasmans Drukkerij, Den Haag

Oplage: 750 exemplaren

Het Ledenbericht verschijnt 4x per jaar